

Модуль 4
**«УЗГОДЖЕНІСТЬ МІЖ ЕКОНОМІЧНИМИ, СОЦІАЛЬНИМИ
ТА ЕКОЛОГІЧНИМИ ВИМІРАМИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ТА
УПРАВЛІННЯ НИМИ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ»**

Роздатковий матеріал до теми 1
**«Глобальне партнерство для сталого розвитку. Стратегія сталого
розвитку Європейського Союзу»**

*Підготовлено в рамках реалізації Проєкту Європейського Союзу програми Еразмус+
«Модуль Жана Моне»:
«Міждисциплінарний підхід до дослідження управління відходами: впровадження практики
ЄС» - 621029-EPP-1-2020-1-UA-EPPJMO-MODULE*

Module 4
**“COHERENCE BETWEEN ECONOMIC, SOCIAL AND
ENVIRONMENTAL DIMENSIONS OF THE SUSTAINABLE
DEVELOPMENT POLICIES AND THEIR GOVERNANCE IN THE
EUROPEAN UNION”**

Handouts for topic 1
**«Global partnership for sustainable development. European Union
Sustainable Development Strategy»**

*Prepared within the implementation of
EU Erasmus+ Programme “Jean Monnet Module”:
«An interdisciplinary approach to waste management study: implementing the EU
practices» (621029-EPP-1-2020-1-UA-EPPJMO-MODULE)*

Глобальне партнерство для сталого розвитку. Стратегія сталого розвитку Європейського Союзу

Цілі сталого розвитку (ЦСР), також відомі як Глобальні цілі, були ухвалені Організацією Об'єднаних Націй у 2015 році як універсальний заклик до дій щодо скорочення бідності, захисту планети та забезпечення того, щоб до 2030 року усі люди жили в мирі і достатку. 17 Цілей взаємодоповнюють одна одну: дії в одній сфері також впливають на результати в інших, тому в розвитку мають бути збалансовані соціальна, економічна та екологічна стійкість:

- (1) відсутність бідності,
- (2) подолання голоду,
- (3) міцне здоров'я та добробут,
- (4) якісна освіта,
- (5) гендерна рівність,
- (6) чиста вода та санітарія,
- (7) доступна та чиста енергія,
- (8) гідна робота та економічне зростання,
- (9) промисловість, інновації та інфраструктура,
- (10) зменшення нерівності,
- (11) стійкі міста та громади,
- (12) відповідальне споживання та виробництво,
- (13) кліматичні дії,
- (14) життя під водою,
- (15) життя на суші,
- (16) мир, справедливість та сильні інституції,
- (17) партнерство заради цілей (сталого розвитку)

Країни зобов'язалися визначати пріоритетність прогресу для тих країн і спільнот, які найбільше відстають. Для досягнення ЦСР у кожному контексті необхідні творчі підходи, ноу-хау, технології та фінансові ресурси всього суспільства.

У 2018 році Глобальний договір ООН назвав Ціль 17 «Партнерство» однією із найважливіших. З 2018 року щорічно проводиться кампанія «Партнерство заради сталого розвитку», щоб визначати проекти партнерства із залученням багатьох стейкхолдерів у категоріях:

- 1) **мир** (права людини, сприяння мирному діалогу, протидія корупції, правова безпека, справедливість, соціальне забезпечення);
- 2) **планета** (довкілля, поводження з відходами, зелена енергія, зміна клімату, захист біорізноманіття, стале споживання та управління водними ресурсами, сталий ланцюжок постачання, зелені інновації);

3) **економічний розвиток** (економічне зростання, сталий розвиток міст, інфраструктури та громад);

4) **суспільство** (інклюзивність, освіта, розширення можливостей молоді, культурне різноманіття, гендерна рівність, охорона здоров'я).

Європейський Союз (ЄС) активно підтримує політику сталого розвитку і її впровадження у країнах-членах пройшло кілька етапів. Починаючи зі створення Європейського Співтовариства Вугілля і Сталі (1952 р.) та його подальшого розширення до Європейського Економічного Співтовариства (1958 р.), тісна економічна співпраця між провідними країнами Західної Європи сприяла не тільки до швидкому економічному зростанню цих країн, а й взаємоузгодженню політик щодо захисту довкілля, розвитку територій та соціального захисту громадян Союзу. Так, базові договори ЄС про Європейський Союз (Маастрихтський договір, 1993 р.) та Лісабонський договір про реформу Європейського Союзу (2009 р.) повною мірою ґрунтуються на стратегії сталого розвитку як інструменті практичної політики ЄС.

Перший етап – характеризується осмисленням значущості сталого розвитку і прийняттям першої хвилі відповідних стратегій європейськими країнами (Конференція з навколишнього середовища і розвитку, 1992 р., Ріо-де-Жанейро).

Другий етап – знаменував початок другого етапу стратегічного планування сталого розвитку в ЄС і підвів підсумки десятирічної імплементації національних стратегій і визначив головні прогалини та напрямки удосконалення майбутніх документів (Йоганнесбурзький саміт, 2002 р.).

Третій етап – засвідчив розуміння глобальних викликів, що постали перед ЄС (2010 р.). Це унаочнено у широкій інтеграції сталого розвитку до всіх сфер життя країн-членів та включенні його імператив до регіональних, національних та секторальних стратегій.

Варто підкреслити, що в розробці національних політик нові члени ЄС послуговуються орієнтирами, закладеними у стратегіях Європейського Союзу. На даний час у сфері сталого розвитку прийнято три документи такого рівня.

Першу Стратегію сталого розвитку ЄС було розроблено ще у 2001 р. на засіданні Ради Європи в Гетеборзі з метою «розбудови загальноєвропейських політичних рамок для забезпечення сталого розвитку, тобто з метою задоволення потреб нинішнього покоління без шкоди для можливості майбутніх поколінь задовольняти свої власні потреби». Вона складалася з двох головних частин: перша пропонувала заходи для зміни низки «несталих» тенденцій; друга – новий підхід, за яким економічна, соціальна та екологічна політика ЄС мають підсилювати одна одну та бути взаємно узгодженими. Даний документ сфокусований на найбільш дестабілізуючих на той час проблемах розвитку: глобальному потеплінню, нових стійких до антибіотиків мікроорганізмах та

деяких видах хвороб, довгостроковому впливі хімічних відходів, безпеці здоров'я, продовольчій безпеці, бідності, розширенні забруднення, втраті біорізноманіття (враховуючи зниження родючості ґрунтів), збільшенні відходів, негативному ефекті від зростання транспортної мережі.

Вказане обумовило вибір головних пріоритетів стратегії: зміна клімату, здоров'я громадян, бідність та соціальну виключність, старіння суспільства, менеджмент природних ресурсів, мобільність та транспорт. Був зроблений і акцент на необхідності розробки у відповідності до Йоганнесбурзького плану дій національних стратегій сталого розвитку. Надзвичайно важливим компонентом даної стратегії є постановка завдання про розробку індикаторів сталого розвитку, що поклало початок вимірюванню та оцінці ефективності цієї політики в ЄС.

Перше п'ятиріччя впровадження завдань стратегії продемонструвало низку труднощів, з якими зіштовхнувся ЄС:

- відсутність чіткого розуміння сутності сталого розвитку, що породжувало острахи за майбутнє та протидію деяких секторів;
- недостатня гнучкість стратегій в контексті їх адаптації до змінних умов глобального розвитку;
- висока теоретизація та відсутність механізму інкорпорації цілей сталого розвитку в повсякденне життя;
- слабкі виконавчі механізми на локальному рівні, недостатня узгодженість дій на світовому, регіональному та національному рівнях.

Спостерігалася також розпливчатість пріоритетів та нез'ясованість можливості впливу стратегій сталого розвитку на політичні пріоритети національного розвитку та шляхи таких змін, свідченням чого була відсутність у багатьох стратегіях механізмів фінансової підтримки інтеграції пріоритетів сталого розвитку до національної політики.

У Комунікації 2005 р. Європейська Комісія була змушена визнати, що, попри всі зусилля, в деяких секторах продовжувався розвиток неусталених тенденцій, зокрема, це стосувалось зміни клімату та енергоспоживання, здоров'я населення, бідності та соціальної виключності, демографічної ситуації, недостатньо ефективного менеджменту природних ресурсів, використання земель, розвитку транспортної мережі, втрати біорізноманіття. Це спонукало до перегляду стратегії сталого розвитку ЄС, що відбулось у 2006 р.

«Оновлена стратегія сталого розвитку ЄС» вказала загальний вектор змін на рівні планування, як для ЄС у цілому, так і для країн-членів союзу.

Пріоритетними напрямками цього документу були обрані зміна клімату та чиста енергетика, транспорт, стале споживання і виробництво, збереження і

управління природними ресурсами, охорона здоров'я, соціальне включення, демографія і міграція, глобальна бідність та виклики сталого розвитку.

У 2010 р. Європейський Союз схвалив нову стратегію розвитку на наступні 10 років – «Європа 2020: стратегія розумного, сталого та інклюзивного зростання», яка, на наш погляд, розкриває європейську соціально-економічну концепцію розвитку у першій чверті ХХІ ст., що спрямована на надання економічному зростанню в ЄС нової якості.

Так, у Стратегії – 2020 визначалося п'ять пріоритетних напрямів діяльності: зайнятість; зміна клімату та енергетика; дослідження та інновації; освіта, боротьба з бідністю. Вказується, що виконання поставлених завдань вимагає скоординованих дій країн-членів ЄС, включаючи соціальне партнерство та розбудову громадянського суспільства. Також цей документ передбачає подолання наслідків глобальної фінансової кризи, серед яких: уповільнення темпів економічного зростання, високий рівень безробіття, збільшення рівня зовнішнього боргу, дисбаланс бюджетів окремих країн ЄС.

Стратегія вказує і на шляхи розв'язання таких спільних європейських проблем, як: брак природних ресурсів, зміна клімату, старіння націй. У цьому документі підкреслюється важливість адаптації вказаних завдань до національних умов, що вимагає від держав-членів ЄС інтегрувати їх до своїх стратегічних документів.

Особливістю цієї стратегії є оголошення семи флагманських ініціатив, що мають створити сприятливі умови для виконання поставлених завдань: «Інноваційний Союз», «Молодь у русі», «Цифровий порядок денний для Європи», «Ефективні ресурси Європи», «Індустріальна політика ери глобалізації», «Порядок денний нових компетенцій та робочих місць», «Європейська платформа подолання бідності».

Як вже було зазначено вище, стратегії сталого розвитку країн-членів ЄС мають деталізувати обрані спільнотою орієнтири до національних умов. Прийняття національних стратегій сталого розвитку в нових членах ЄС розпочалося ще в період їх асоційованого членства і тривало вже після вступу до Європейського Союзу. Зокрема вони були прийняті: в Угорщині – у 1999 р., у Польщі – в 2000 р., у Словаччині – в 2001 р., у Латвії – в 2002 р., в Литві – у 2003 р., у Чехії – в 2004 р., у Словенії, та Естонії – у 2005 р., в Хорватії – в 2009 р., в Болгарії – в 2011 р.

За своїм характером всі вони спрямовуються на інтеграцію трьох складових сталого розвитку: економічної, соціальної та екологічної, однак загалом країни практикують ширший підхід. Пріоритетами національних стратегій нових членів ЄС стають й інші сфери, які мають для них стратегічне значення. Наприклад, у Словенії та Естонії така стратегія охоплює і сферу культури, у Чехії – R&D,

освіту, європейські та міжнародні питання та належне управління, у Литві – територіальний розвиток та співробітництво в цілях розвитку.

Окремо варто виділити Стратегію сталого розвитку Хорватії, яка фокусується на довгострокових заходах в наступних восьми ключових областях: обнадійливе зростання населення в Республіці Хорватії, навколишнє середовище та природні ресурси, заохочення сталого виробництва та споживання, забезпечення соціальної і територіальної згуртованості і справедливості, забезпечення енергетичної незалежності та підвищення ефективності використання енергії, зміцнення здоров'я населення, взаємопов'язаність у Республіці Хорватія, захист Адріатичного моря, прибережних районів і островів.

На наш погляд, на даний час в нових членах ЄС вже можна констатувати другий етап стратегічного планування сталого розвитку. На це вказує прийняття більшістю країн оновлених стратегій. Зокрема, в Литві це відбулось у 2009 р., в Чехії – в 2010 р., у Словенії – в 2014 р. При цьому наголосимо, що деякі країни, беручи за взірць стратегію ЄС «Європа-2020», надали цим документам довгостроковий характер. До них належить Угорщина («National Framework Strategy on Sustainable Development 2012-202»), Румунія («Romania 2013-2030»), Латвія («Latvia2030»).

У цій площині вирізняється досвід Польщі, яка у 2009 р. прийняла пакет стратегічних документів, спрямованих на формування системи комплексного управління розвитком Польщі. В його рамках прийняті: «Довгострокова стратегія розвитку 2030», яку координує Канцелярія прем'єр-міністра, «Середньострокова Стратегія розвитку 2020», за яку відповідає Міністерство регіонального розвитку, та 9 інтегрованих секторальних стратегій, серед яких: «Інновації і ефективність стратегії економіки», «Стратегія розвитку людського капіталу», «Стратегія розвитку транспорту», «Енергетична безпека та навколишнє середовище», «Ефективна держава», «Суспільний капітал», «Стратегія регіонального розвитку», «Стратегія національної безпеки», «Сталий розвиток сільських районів і сільського господарства».

На даний час у нових членах ЄС вже закінчився процес інституалізації сталого розвитку. Відповідальність за його впровадження покладено або на міністерства, що займаються питаннями довкілля та розвитку, або на спеціально створені уповноважені органи зі сталого розвитку. Найбільш поширеним є формування в країнах ЄС рад, комісій або інших органів. Зокрема це стосується Швейцарії, Німеччини, Латвії та Фінляндії. Наприклад, у Латвії створена Національна рада з розвитку (NDC), яка координує стратегічне планування між національним та субнаціональним рівнями. Членами цієї ради, яку очолює прем'єр-міністр, є урядові органи влади субнаціонального рівня та інституції регіонального планування.

Прийняття національних стратегій сприяє кращій координації політики сталого розвитку шляхом його інтеграції на горизонтальному та вертикальному рівнях, а також до діяльності різних секторів суспільства (державні, приватні та наукові кола, громадянське суспільство), що перетворюється на одну з важливих умов успіху в цій сфері. Вказане є однією з особливостей політики ЄС у цій царині.

У випадку вертикальної інтеграції мова йде про імплементацію сталого розвитку на різних рівнях управління (регіональному, національному та локальному). Поширені наступні механізми:

1. Консультації, що зазвичай набувають різних форм. У «старих» членах ЄС поширені практикуми або семінари (Фінляндія), круглі столи та дискусії (Австрія), зустрічі (Німеччина), діалоги (Данія). В Угорщині активно практикується онлайн діяльність, а в Естонії створена Спільна комісія міністерських структур (JСMB), яка відіграє роль форуму для багаторівневого співробітництва, що збирається щорічно для обговорення необхідних проблем.

Цей механізм сприяє виробленню рекомендацій щодо впровадження елементів національних стратегій або запитів щодо діяльності країн-членів ЄС.

2. 10 країн-членів ЄС для підтримки впровадження стратегій почали впроваджувати офіційні та неофіційні механізми зміцнення співробітництва та координації, що сприяють поліпшенню взаємодії між різними рівнями державного управління. Найбільш «сформованими» вони є в Австрії, Фінляндії, Німеччині та Швейцарії. Водночас в нових членах ЄС цей механізм популярності не отримав.

3. Деякі країни (наприклад, Угорщина та Литва) розпочали процес підвищення обізнаності, обміну досвідом та інформацією.

У деяких країнах-членах ЄС політика вертикальної інтеграції формалізована в правових актах. Прикладом є Хорватія, в якій прийнятий Закон про захист навколишнього середовища (ОГ 110/07), що передбачає відповідальність за сталий розвиток на різних політичних рівнях, в тому числі, і для національного уряду, округів, міст та інших відповідних зацікавлених сторін.

На відміну від вертикальної, горизонтальна інтеграція відображає співробітництво між різними міністерствами та адміністративними органами на національному рівні в питаннях реалізації політики сталого розвитку. Як правило, європейські країни розробляють різні форми внутрішньоміністерської та міжвідомчої координації та імплементації цілей національних стратегій сталого розвитку. Формат цих механізмів залежить від роботи створених структур: міжвідомчої групи (Естонія), комісії (Бельгія) комітетів (Комітет зі Сталого розвитку Австрії чи Комітет державних секретарів в Німеччині) або мережі (міжвідомча мережа Секретаріатів у Фінляндії).

З точки зору організаційного оформлення, горизонтальні механізми можна розділити на три групи. До першої відносяться міжвідомчі органи найвищого, політичного рівня. Яскравим прикладом є Німеччина, в якій з 2000 р. існує Державний комітет секретарів зі сталого розвитку. Однак в нових членах ЄС такий механізм поки що не розвинений.

Друга група горизонтальних механізмів унаочнена у міжвідомчих органах адміністративного рівня: її учасниками в основному є представники національних управлінь (міністерств) під керівництвом Міністерства охорони навколишнього середовища. Зокрема, створені: в Естонії – Комісія зі сталого розвитку (1996 р.), в Румунії – Національний центр з питань сталого розвитку (1997 р.), у Словаччині – Державна рада з питань сталого розвитку (1999 р.), у Чехії – Урядова рада з питань сталого розвитку (2003 р.), у Болгарії – Міжвідомча Консультативна рада з питань сталого розвитку (2006 р.).

Також доречно виділити групу гібридних режимів, головною характеристикою яких є участь та консультації з громадськістю, зокрема з такими зацікавленими сторонами, як НУО, ділові і наукові кола або громадянське суспільство (наприклад, Чехія, Угорщина). Так, у Чехії Урядова рада зі сталого розвитку відповідає за координацію здійснення політики між центральними адміністративними установами на міжвідомчій основі.

Представники всіх міністерств та зацікавлених сторін приймають участь у різних структурах Ради – комітетах та робочих групах. Важливим елементом усіх вказаних стратегій є оцінка здобутків. У багатьох країнах, наприклад у Чехії, огляд ситуації набуває вигляд доповідей щодо прогресу. У Латвії та Литві такі доповіді робляться двічі на рік, в Словенії – щорічно.

Логічним наслідком прийняття національних стратегій сталого розвитку є розвиток системи індикаторів для моніторингу та оцінки здобутків. Загалом вони включають як власні специфічні показники, так і показники Євростату, які широко використовуються союзом в різних системах оцінок. Кількість індикаторів варіюється в залежності від потреб країн. Наприклад, в Чехії їх 47, в Словаччині – 71, в Литві – 84, в Хорватії – 130, в Угорщині – 155.

Одним із наріжних каменів екологічної політики та політики сталого розвитку в ЄС є участь, що передбачає залучення до процесу прийняття рішень широкої кількості недержавних акторів, включаючи НУО, бізнес, профспілки, академічну спільноту та громадянське суспільство. ЄС практикує широке коло інструментів участі – від організації зустрічей, консультацій, конференцій і воркшопів до проведення дискусій різного формату. В Угорщині для цього широко використовуються сучасні інформаційно-комунікаційні технології.

У деяких країнах були інституалізовані структури, що мають у впровадженні сталого розвитку дорадчий характер. В їх рамках комунікація

відбувається на постійній основі. Так, у Чехії існує Урядова рада зі сталого розвитку, в Хорватії – Рада з матеріального планування та Рада із захисту довкілля і сталого розвитку, в Естонії та Литві цю функцію виконують Національні ради зі сталого розвитку.

ЄС став міжнародним лідером у боротьбі проти змін клімату та у впровадженні низьковуглецевої, високотехнологічної, ресурсозберігаючої економіки.

Стаття 21 Маастрихтського договору / Договору про Європейський Союз (1993 р.) наголошує на усвідомленні Європейською спільнотою важливості міжнародного співробітництва для досягнення цілей сталого розвитку: «Європейський Союз визначає та впроваджує спільну політику та дії щодо активної міжнародної співпраці:

- сприяє сталому економічному, соціальному та екологічному розвитку у країнах, що розвиваються, з першочерговою метою викорінення бідності;
- сприяє інтеграції усіх країн у світову економіку, в т.ч. через відміну обмежень на міжнародну торгівлю;
- допомагає розробляти міжнародні заходи щодо захисту та відновлення якості навколишнього середовища з метою гарантування сталого розвитку;
- розвиває міжнародну систему співпраці, що базується на багатосторонній кооперації та гарному глобальному управлінні».

Важливо, що узгодження економічних питань між країнами ЄС та запобігання «нечесної конкуренції» приводить до того, що високий рівень екологічних стандартів у будь-якій одній країні ЄС автоматично «підтягує» за собою інші країни ЄС. Наприклад, жорсткі стандарти Німеччини щодо якості атмосферного повітря, і, зокрема, дуже жорсткі норми щодо вихлопних газів автомобілів, через механізми політико-економічного регулювання розповсюджуються на всі країни ЄС (інакше інші країни мали б економічні переваги перед Німеччиною, витрачаючи менше коштів на сучасні технології очистки вихлопних газів).

Як результат, упродовж останніх 15 років екологічні вимоги до якості вихлопних газів на теренах ЄС зросли майже у 30 разів. Яскравим прикладом відданості ЄС стратегії сталого розвитку є його Екологічні Програми Дій — стратегічні документи, що визначають екологічну політику Союзу на наступні 7 років. Наприклад, 7-а Екологічна Програма Дій (на 2013-2020 рр.) дослівно визначає, що «у 2050 р. ми [громадяни ЄС] будемо жити у злагоді з природними можливостями планети. Наше процвітання і здорове довкілля буде спиратися на інноваційну «циклічну» економіку, де немає місця відходам, і де природні ресурси використовуються за принципами сталого розвитку, біорізноманіття

захищене, цінується і відновлюється шляхами, що підсилюють стійкість нашого суспільства. Наша низьковуглецева економіка убезпечить нас від виснаження ресурсів, гарантуючи шлях до безпечного та сталого розвитку суспільства».

Наступним прикладом ефективної політики ЄС щодо постановки та втілення цілей сталого розвитку стала його стратегія Європа 2020, прийнята у 2010 р. і націлена на «розумне, стале та соціально орієнтоване зростання». Саме і цій стратегії, наприклад, Європейський Союз взяв на себе зобов'язання досягти цілі «клімат-енергія 20/20/20», згідно з якою до 2020 р. Наступним стратегічним документом ЄС щодо стратегії сталого розвитку стала стратегія «Європа 2020», розроблена Європейською комісією та прийнята Європейською радою у 2010 р. Стратегія визначає три чіткі взаємопов'язані пріоритети розвитку ЄС до 2020 р.:

- розумне зростання (smart growth): розвиток економіки, що будується на знаннях та інноваціях;
- стале зростання (sustainable growth): розвиток ресурсозберігаючої, зеленої та конкурентної економіки;
- соціально орієнтоване зростання (inclusive growth): розвиток економіки, що забезпечує високу зайнятість населення, соціальний захист та розвиток територій.

Для забезпечення цих пріоритетів стратегія «Європа 2020» визначає 5 основних цілей, що мають бути досягнуті ЄС до 2020 р.:

- 75% населення у віці 20–64 роки мають бути забезпечені роботою;
- 3% ВВП ЄС мають бути інвестовані в науку;
- «клімат/енергія ціль 20/20/20» передбачає, що у 2020 р. ЄС має скоротити викиди CO₂ на 20 % (порівняно з 1990 р.), отримувати 20 % своєї енергії з відновлюваних джерел; і збільшити енергоефективність виробництва на 20 % (порівняно з 2010 р.);
- початкову шкільну освіту мають отримувати не менше 90 % дітей, і не менше 40 % молоді мають отримувати університетську освіту;
- 20 мільйонів громадян ЄС мають бути виведені за межі бідності.

І, нарешті, визначена Європейською Комісією наприкінці 2019 року стратегія ЄС у формі Європейської Зеленої Угоди (The European Green Deal) ставить найамбітніші цілі в контексті сталого розвитку Європейського співтовариства, зокрема щодо перетворення Європи до 2050 р. на перший клімат-нейтральний континент (із нульовим сумарним викидом парникових газів). До політики і кращих практик ЄС зі сталого розвитку ми будемо неодноразово звертатися у наступних розділах підручника. Слід наголосити, що і за межами Європейського Союзу стратегія сталого розвитку набуває все більшої політичної ваги та практичного значення. Зокрема такі країни, як Японія, Південна Корея,

Китай приймають відповідні політичні рішення і активно впроваджують ідеї та кращі практики щодо сталого розвитку.

Отже, аналіз реалізації політики сталого розвитку в нових країнах-членах ЄС дозволяє зробити висновок, що в них:

1. Інтегровано до стратегій сталого розвитку не лише економічні, соціальні та екологічні цілі, а й важливі національні завдання.

2. Відбулась інституалізація сталого розвитку.

3. Розвивається горизонтальна та вертикальна інтеграція його імператив до діяльності багатьох органів державного управління, що підвищує ефективність заходів.

4. Залучаються до співпраці на всіх стадіях (від планування до імплементації) усі зацікавлені недержавні актори.

5. Сфокусовано увагу на пріоритетних результатах та узгоджених заходах з імплементації.

6. Здійснюється постійна оцінка та моніторинг виконання поставлених завдань.